

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VIII.

Dunaj, 31. oktobra 1928.

Št. 44.

Kako naj pomagamo k zblizanju?

Vedno bolj pogosto se slišijo glasovi, da je zblizanje med Nemčijo in Jugoslavijo le mogoče, če se uredi manjšinsko vprašanje koroških Slovencev in jugoslovanskih Nemcev. Tudi mi pričakujemo in upamo, da se to spoznanje vedno bolj razširi in poglobi. Kaj prinesejo vedni prepiri, to nam dovolj kaže svetovna vojna. Zato smo tudi vsi Slovenci, ki smo ob plebiscitu glasovali za Jugoslavijo, priznali izid kot dejstvo in se kot ljudje, ki ljubimo mir, udali v nove razmere.

Zato smo tudi vedno pokazali svojo odkritosrčno voljo, da se sporna vprašanja, ki so med nami in Nemci na Koroškem, uredijo doma v okviru Avstrije. In vse, kar zahtevamo, je zahteva, da se uredijo pravično.

Ker pa zahtevamo pravično ureditev, zato nas ljudje, ki jim nasprotje med slovensko krvjo v žilah in njihovim političnim naziranjem jemlje trezno razsodnost, še vedno napadajo kot „landfremde Elemente im Innern“, proti katerim mora njihov narod red napraviti. Kdo je takim ljudem njihov narod, ne vemo.

Da bo zblizanje mogoče, je prva potreba, da nas priznajo za enakovredne domačine, ker se ja nismo od bogveodkod pritepli v deželo, ampak tukaj že od prej, prej da se je začela nemška kolonizacija, prebivamo, pošteno pridelujemo svoj kruh in damo državi in deželi, kar na nas pride. Red se mora napraviti v glavah tistih ljudi, ki si iredento sprti izmišljujejo, samo da morejo nas napadati in da ne pride do miru. Če mislijo taki ljudje red napraviti v tem smislu, da izginemo, ja potem bo mir, a enak mir, kakor ga ustvarjajo fašisti in ga Nemci tako obsojajo. Če si ti krogi „Gegenseitigkeit“ tako predstavljajo, potem vedó Nemci v Jugoslaviji, kakšno pomoč morejo pričakovati od teh krogov.

Kakor naglašja graška „Tagespost“ od 16. okt., je v dosego zblizanja potrebno, da se uredi naše vprašanje. Da se tedaj odstrani naše vprašanje kot kamen spodtike, je druga potre-

ba ta, da se naše vprašanje uredi po enakih načelih. Tedaj se morajo Nemci, ako se nam dá kulturna avtonomija, omejiti na kulturno udejstvovanje med Nemci in kulturno udejstvovanje za Slovence prepustiti Slovencem. In če pogosto naglašajo, da obstojita dve vrsti Slovencev, potem je potrebno, da obe vrsti Slovencev sami uredita svoje kulturne potrebe. Le takšno stališče se dá mednarodno zagovarjati, ne pa stališče, ki ga nekatere stranke zagovarjajo, da nas nič ne briga, kaj Nemci naredijo z nemško mislečimi Slovenci.

Vprašanje naše manjšine ni enako, kakor so vprašanja nemških manjšin. Nemške manjšine so bile še pred par leti večine, so skoz in skoz zavedne, medtem ko ima naša manjšina za seboj dolgo vrsto let raznarodovanja. In tedaj naše vprašanje ni mogoče rešiti po erakem kopitu kakor vprašanja nemških manjšin, je vsakemu pravičnemu jasno. Nemci še nimajo razum malenkostnih izjem, Nemcev, ki bi z doma samo nemško govorili, a ne čutili več nemško. Mi imamo take Slovence, ki z doma govoré samo slovensko, a so priučeni na nemško mišljenje. Zastopniki nemških manjšin naj enkrat javno povedó, ali ima zavedni del enega naroda pravico brigati se za svoj nezavedni del, ali pa, ali ie drug narod naraven in legitimen zagovornik nezavednega dela nesvojega naroda v nasprotju zavednemu delu. Načelno naj se o tem izjavijo, potem upamo, da se bo mo lažje razumeli in lažje svoj del prinesli k zblizanju dvch narodov.

Strašna krivica!

Dr. Morocutti, voditelj spodnještajerskih Nemcev, je napisal knjigo „Grossdeutschland und Grosssüdslawien“.

V knjigi pravi pisatelj, da se Nemcem v Sloveniji ne godi prav nič boljše nego Nemcem na južnem Tirolskem. Samo da to pred evropsko javnostjo ni tako znano. Vsakomur je znano, kako barbarsko postopajo Lahi z Nemci na južnem Tirolskem. Toda Sp. Štajerska in Ko-

čevsko nista za las na boljšem, pravi dr. Morocutti.

Kaj se je vendar zgodilo? Poslušajte vendar: Število Nemcev je padlo v Sloveniji od 106.000 na 39.000. Nemci imajo sicer še popolnoma nemške razrede na ljudskih šolah, a to niso več samostojne nemške šole, marveč so le vzporednice na slovenskih šolah. Dalje so Nemci izgubili vse meščanske šole — koliko jih imamo Slovenci na Koroškem? —, izgubili so sedem nemških srednjih šol (gimnazij in realk) in tri nemška učiteljišča. Kratko: Nemško šolstvo v Sloveniji je šolski „britof“, je kulturno pokopališče.

Strašno! Pomilovanja vredni Nemci v Sloveniji, strašna krivica se jim je zgodila! Tako bi sodil človek na prvi pogled. A oglejmo si stvar natančneje.

V Sloveniji so odpravili nemške otroške vrtce. A ti vrtci so bili samo za to, da so v njih iz Slovencev fabricirali Nemce. S pomočjo teh vrtcev so skušali slovenske otroke ponemčiti, še predno so začeli v šolo hoditi. Popolnoma v redu je, če so to nemoralno napravo odpravili. Kajti narod nasilno potujčevati, to je vendar nemoralno, ali ne? Vsaj kar zadeva Nemce na južnem Tirolskem, so tudi Nemci tega mnenja.

Dalje: Število Nemcev se je znižalo v Sloveniji od 106.000 na 39.000, torej za 67.000. Kaj so storili Slovenci z njimi, ali so jih pobili, ali so jih izgnali, ali kaj se je zgodilo?

Zgodilo se je tole: V stari Avstriji je bilo tudi v Sloveniji vse polno nemškega uradništva. Slovenci so bili tako predrzni, da so v lastni narodni državi ta mesta zdaj zasedli sami in tako je nekaj Nemcev odšlo v Avstrijo. Toda teh izseljencev ni bilo 67.000, bilo jih je nekaj sto, kvečjemu par tisoč. Kaj pa se je z drugimi zgodilo? Tole: V stari Avstriji so tudi v Sloveniji, zlasti na Sp. Štajerskem imeli to čedno navado, da so pri ljudskih štetjih pohrustali na desetisoče Slovencev. Tako, kakor delajo pri nas še zdaj, ko so tudi 50.000 Slovencev šteli za Nemce. Ti Slovenci so zdaj v Sloveniji zopet oživel, kar navaden človek smatra za

PODLISTEK

Dr. Fr. Trdan:

Najdražji spomin.

Ko so v svetovni vojni prepeljavali francoske ujetnike, se je dogodil tudi sledeči zanimivi slučaj:

Na poti proti kolodvoru je neki vojak onemogel. Prenesli so ga v bližnje župnišče. Za silo zavezane rane so se odprle, nastopilo je krvavenje, ki mu je vzelo poslednje moči. Ko se je iz nezavesti prebudil in so mu povedali, da je v župnišču, je takoj prosil za svete zakramente.

Na videz se je udal v svojo osodo. V prvih urah svojega bivanja v župnišču je bil popolnoma miren. Ko je pa nastopila noč, se ga je polotil velik nemir. Začel je tarnati kakor otrok. Izprva so mislili, da ga rane tako skele in da ga muči strah pred smrtjo. Kmalu pa so se prepričali, da je drug razlog, ki pa ga niso mogli uganiti. Ponoči je bila usmiljenka pri njem. Ura je že kazala polnoči, vojak je pa še vedno jokal.

„Ali želite, da vam prenovim obvezo?“ ga vpraša usmiljena sestra.

Bolnik odkima in položi roko preko oči, kakor otrok, ki se sramuje svojih solz. Sestra mu je stavila še več različnih vprašanj, toda zadovoljivega odgovora ni dobila.

„Ali imate morebiti kako posebno željo?“ Vojak odmakne roko od oči in začuden gleda usmiljenko.

„Da, sestra, imam željo, vročo in neizpolnjivo.“

„Ali bi je meni ne zaupali?“

„Saj mi ne morete pomagati, sestra.“

„Morebiti pa vam morem! Tu je toliko ljudi, ki bi vam gotovo radi pomagali.“

Bolnik dolgo motri tolažnico in se boji povedati, kaj mu teži srce.

„Le povejte mi, kaj vas neprestano tako muči. Morebiti me je božja previdnost samo zato k vam poslala, da vam zacelim vašo najglobljo rano.“

„Ne rana, sestra. Ne ena misel me muči.“

„Razdeljena bol je polovična bol. Ali bi mi ne razodeli te misli?“

„Ostrmeli boste, sestra, če vam povem željo: svoje stariše bi rad še enkrat videl, predno umrjem na tuji zemlji.“

In tedaj ga iznova posili jok.

„Ali mislite, da je to nemogoče?“ nadaljuje usmiljena tolažnica.

„Da, sestra, moji straši so revni in bi ne zmogli stroškov, da bi do mene prišli.“

„Kje pa bivajo?“

„V Chateau du Loire, precej stran od Pariza.“

„No, to še ni na koncu sveta. Poskrbeti hočem, da se vam bo želja izpolnila.“

„Sestra, ljuba sestra! Če se to zgodi, potem bom najsrečnejši človek na svetu.“

„Dobro! Bodite mirni, ne jokajte in zaspite, če ne, bom huda na vas.“

Vojak je po otroško ubogal, tako mu je odleglo.

Ko je drugo jutro obiskal bolnika gospod župnik, mu je sestra povedala srčno željo njegova varovanca.

„Ubogemu trpinu hočem pomagati,“ je rekel gospod župnik, ki je še tisto uro odposlal vojakovim starišem pismo in priložil nekaj denarja.

Zvečer drugega dne je dospel v župnišče starejši mož v višnjevem jopiču. Okrog vratu je imel rdeč robec, kakor ga nosijo francoski kmetje.

Gospod župnik ga že na pragu spozna. Tujec ga spoštljivo pozdravi.

„No, kje je pa mati?“

„Doma je morala ostati, ker je hudo zbo-

popolnoma razumljivo in pravilno, samo dr. Morocutti smatra to za veliko krivico. On smatra za krivico, da se je popravila stara krivica. Kajti on se očitno še ni prebudil iz vse-nemških sanj gesla „Deutschland über Alles in der Welt“.

In šole? Nemci v Sloveniji, razven na Koroškem, sploh niso kompaktno, strnjeno naseljeni, tako kot smo Slovenci na Koroškem, marveč so pomešani med Slovence. Tem Nemcem so zdaj dali posebne nemške razrede na slovenskih šolah. Kakšna krivica se jim je torej zgodila? Kar se nas tiče, na Koroškem še nismo slišali, da bi bili odprli slovenske vzporednice za slovenske otroke v Celovcu, Beljaku, Hüttenbergu, Št. Jurju v Labudski dolini itd., kjer žive Slovenci pomešani med Nemce. Da, tudi na strnjem slovenskem ozemlju na Koroškem ne najdete niti ene slovenske ljudske šole, niti ene slovenske vzporednice! Gospod dr. Morocutti, to je krivica, strašna krivica, ne samo namišljena, ampak resnična!

In srednje šole. Tri učiteljišča so vzeli Nemcem v Sloveniji in sedem gimnazij in realk, pravi dr. Morocutti. To je vendar malo hudo. Le počasi, tudi ta krivica je le navidezna. Stara Avstrija Slovincem ni dala slovenskih srednjih šol. To je bila velika, in pomni dobro, ne navidezna, marveč resnična krivica. In Slovenci so bili zdaj tako nesramni, da so te njih same namenjene zavode poslovenili. Se je s tem Nemcem zgodila krivica? Dr. Morocutti trdi tako, a nam se zdi, da se je s tem le popravila stara krivica. Če dr. Morocutti to smatra za krivico, potem bi z isto upravičenostjo kdo zahteval, da morajo srednje šole na Zg. Štajerskem ali Solnograškem ali avstrijskem Tirolskem biti slovenske ali pa laške. Ali pa dr. Morocutti zahteva za 39.000 Nemcev v Sloveniji 3 učiteljišča in 7 gimnazij! Za 39.000 ljudi, ki niti strnjeno niso naseljeni, marveč so pomešani med milijon Slovencev v dveh deželah. To bi bilo še bolj smešno.

Taka je „krivica“, ki se je zgodila Nemcem v Sloveniji. Naj se poišče vzgledov za prave krivice na Koroškem, našli se bodo takoj!

Tatvina fik po plebiscitu.

Star pregovor pravi: „Čez 7 let vse prav pride.“ Sedaj pa je čez 7 let nekaj na dan prišlo. „F. Stimmen“ od 14. okt. poročajo: V noči na 4. nov. 1920 je bilo ulomijeno v žago Janca Sege v Plešiščah in sta bila ukradena dva jermenena, vsak 11 m dolg in iz nezaklenjenega hleva 40 kg težka svinja. Tatvino so izvršili štirje s koli oboroženi mošje. Očitno si niso upali tatov zadržavati in zato niso mogli nobenega spoznati. Pri preiskavi sta bila tatvine osumljena lesni delavec (pravilno hlapec pri Scherlingu; op. ured.) Andrej Tusch in železniški delavec Kristjan Schwitzer; oba sta dejanje tajila, tako da se je moralo sodnijsko postopanje vsled manjkanja dokazov proti njima ustaviti.

lela. Zdravnik meni, da se je pri delu pretegnila, jaz pa mislim, da jo je na bolniško posteljo položila žalost za sinom. Ko me je videla s klobukom v roki odhajiti, je postala od bolečine skoro blazna. Zdi se mi, da je uganila, kam grem. Vi gospod župnik to razumete, vi poznate človeška srca.“

Po teh besedah si je mož otrnil solzo, ki se mu je zalesketala v oči.

Nekoliko minut pozneje sta oba stopila v bolnikovo sobo. Ko je vojak zagledal svojega očeta, ni mogel od veselja izpregovoriti besede. Pa še predno je oče stopil k postelji, je bolnik odgrnil odejo in pokazal krvave preveze. Kmet se je ob postelji zgrudil in pritisnil ustnice na preveze.

„Moj ubogi sin!“ Več ni mogel reči.

Ko sta se nekoliko umirila, sta se poljubila oče in sin.

„Kje si pa mater pustil, oče?“ ga je nato sin potihoma vprašal. „Ali je res doma toliko dela? Nimaš morebiti pri sebi koščka kruha, koščka kruha, ki ga je mati spekla? Poglej v žep!“

Oče se je izvil objemu in preiskal žepe.

Košček kruha iz materine roke je bil najdražji spomin in poslednja uteha umirajočemu sinu.

Spomladi l. 1928 pa je orožništvo v R. b. b. (obč. Cteok) zadevo spet pograbilo in sta bila vsled novih dokazov Tusch in Schwitzer aretirana. Končno je Tusch obetal, da so on, Schwitzer in dva oglarja, kojih eden je medtem umrl, za enega pa se ne ve, kje da je, v eni noči pri Segerju kradli in da so bili s koli oboroženi. Schwitzer pa še vedno taj, da se je udeležil tatvine. Pri glavni obravnavi naenkrat izjavi Tusch, da se ne more več natančno spominjati, ali je Schwitzer bil zraven ali ne. Ker je Tusch prej večkrat enako izjavil, je ta izjava napravila utis očitne neodkritosti. Tudi je izjavil Tusch, da je bil k tatvini zapeljan od gozdarja Franca Scherling in njegove žene Neže Scherling. Pri sodnji je Tusch rekel, da ta izjava ne odgovarja resnici, on da ni bil od zakonskih Scherling, ampak od obeh hčerk (pravilno sinov, ki pa sta še bila šolarja takrat; op. ured.) zapeljan k tatvini. Zakonska Scherling odločno tajta zavajanje k tatvini, pač pa je po izjavi Segerjevi Franc Scherling še iz časa jugoslovanske zasedbe sovražen Segerju, ker je bil zavoljo njega zaprt. Scherling obstoji, da je kratko po tatvini našel v svoji hiši vrečo gonilnih jermenov. Že prej je bil pri njem orožnik, ki ga je vprašal po jermenih, kateremu pa je po resnici povedal, da nič ne ve o njih. Končno bi imel Tusch po navajanju Franca Scherling na njivi Segerja sejati plevel. Obtožnica dolži vse štiri zločina tatvine, Tuscha in Scherlinga pa tudi zločina hudobnega poškodovanja. Pod predsedstvom višjega dež. sodnega svetnika dr. Storniga sta bila Tusch in Schwitzer zavoljo zločina tatvine obsojena in sicer Tusch na tri mesece, Schwitzer pogojno na tri mesece strogega zapor, a Tusch zavoljo hudobne poškodbe oproščen. Franc in Neža Scherling sta bila tatvine oproščena, prvi zavoljo amnestije po plebiscitu, druga zavoljo pomanjkanja dokazov.“ — Andrej Tusch je hlapec pri Eggerjevem gozdarju Scherlingu, ki je načelnik krajnega šolskega sveta v Hodišah in hud nasprotnik Slovencev. S tem je nekoliko pojasnjeno divjanje proti bivšemu občinskemu gerentu v Hodišah po plebiscitu. Ukradli so se mu jermeni pri žagi, svinja iz hleva in usnjata streha raz voz. Obravnava je torej dognala, kdo je kradel in kje so bile shranjene ukradene reči. Zadeva se je mogla pojasniti, ko je orožništvo dobilo majhen ostanek gonilnih jermenov. Dolgo so se mogli veseliti močnih podplatov (bilo je 22 m), a končno je le prišlo na dan, v kateri hiši so bili. Mogoče bo s časom še to in ono prišlo na dan, kar se dozda samo med ljudmi namigava, a še manjka neizpodbitnih dokazov. Četudi bi morda spet padlo pod plebiscito amnestijo, vendar bi se za krivice zvedelo, pa naj so tudi v boljših službah in da zato njihov ugled pri ljudeh močno pade.

POLITIČNI PREGLED

Vlada in politične stranke se posvetujejo, na kak način bi se desetletnica obstoja avstrijske republike najlepše in najprimernejše obhajala. Vlada je predložila državnemu zboru zakonski predlog o amnestiji ob priliki desetletnice. — Novembra meseca poteče rok izvolitve zveznega predsednika. Zopetna izvolitev dr. Heinisch-a je po postavi nemogoča, ker pripušča ta samo dvakratno izvolitev ene in iste osebe za to mesto. Namerava se spremeniti ustava, zakar pa je potrebna dvetretjinska večina. — Socijaldemokratje so na svojih zborovanjih na Dunaju zahtevali odstranitev Seipla in njegove vlade. — Vlada je predložila parlamentu letni proračun za leta 1929.

Iz državnega zбора. Zadnji teden je državni zbor začel razpravo o proračunu za l. 1929. Iz govora finančnega ministra izvemo, da ima država 69.800 uradnikov, ki jih sama plačuje, in 3600 državnih uradnikov, ki jih pa dežele plačujejo. Pri monopolih je 800, pri državnih obratih 29.500, pri poštni hranilnici 1800, potem 15.000 delavcev in 81.000 železniških nastavljenec, vkup 201.500 ljudi, za nad 1200 ljudi več kakor prej. Penzionistov ima država 142.300. Vkup tedaj država oskrbuje 343.800 ljudi. Za kmetijstvo se hoče izdati 47 milijonov šilingov, za ceste 24 milijonov šilingov, za socialno skrbstvo (za brezposelne, za male uložnike, ki so vsled valute vse zgubili itd.) 27,6 milijonov šilingov, za podporo poštni hranilnici 5½ milj. S (ker je zavoljo slabega gospodarstva prišla v zadrego), za pošto in telefon se bo iz-

dalo 65,8 milj. S, za železnice 114 milj. S. Novi davki ali zvišanja davkov se ne bodo upeljala. — Ker je finančni minister sam priznal, da bo že letos nekaj denarja ostalo in da bo prihodnje leto ostalo 35 milj. S, bi mislili, da bi bil že skrajni čas, da se znižajo davki, posebno da se kmetom zniža dohodninski davek, da se za kmete odpravi davek na blagovni promet (Warenumsatzsteuer) in da se znižajo pristojbine pri oddaji in prodaji posestev. Na shodih in v listih povdarjajo poslanci vladnih strank potrebo znižanja davkov, tam pa, kjer bi imeli priliko to doseči, pa zgubijo korajžo, govoré sicer za znižanje, a vendar glasujejo za vladne predloge, da davki ostanejo enako visoki. Ne branili bi se davkov, če bi tudi dohodke imeli po tem. Kdor je bil na jesenskih sejmih, ta ve, kako sramotne cene se ponujajo za živino in sploh ni kupcev, ki bi živino vzeli. Kje naj dobimo denar za posle in za davke?

Kmetijski minister g. Thaler je bil 20. okt. v Zilski dolini, da si ogleda škodo, ki jo dela Zila. Prepričati se je mogel na lastne oči, v kakli nevarnosti je cela dolina, ako se struga ne poglobi in ako se ne zabrani, da hudourniki ne prinašajo novega gramoza v strugo Zile, ker bi se s tem poglobljena struga spet zaspala. Minister si je ogledal dolino od izliva Zilice v Zilo do Šmohora. Največjo škodo imajo posestniki v občini Brdo, kjer je okoli 45 ha njih in dobrih travnikov postalo blato, tako, da posestniki nimajo čisto nobenega pridelka, a morajo kljub temu plačevati davke kakor prej od dobrega sveta. Upajmo, da bo državna vlada, pred katero je svoječasno g. Poljanec tako toplo zagovarjal potrebe Zilske doline, sedaj, ko je minister sam videl potrebo nujne pomoči, s podvojeno silo nadaljevala poglobljenje struge in da bo v hribih že dala zaježiti hudournike.

Inozemstvo:

Jugoslavija. Demokratije pod vodstvom Davidoviča so imeli dne 17. oktobra deželno konferenco, katere so se udeležili vsi zastopniki krajevnih organizacij. Davidovič je poročal o natranjih razmerah v državi ter naglašal, da demokratije stremijo za zbližanje Srbov in Hrvatov, vendar državno edinstvo raditega ne sme trpeti. Lahko se misli in zahteva sprememba ustave, če je ta slaba, toda določiti je treba natančno, kaj je slabo in kakšna mora biti nova ustava. O volitvah govoriti, predno se ne ve kaj se zahteva od vlade, je nesmisel. Zunanji minister dr. Marinkovič je poročal o zunanje-političnem položaju Jugoslavije ter zatrjeval, da je mnogo bolje, kot je bilo pred poldrugim letom, ko je on ministerstvo prevzel. Jugoslavija nikakor ne stoji izolirana, kot se trdi od strani kmečke demokratske koalicije, temveč živi z vsemi sosedi v najboljših odnošajih. — Dne 21. oktobra je priredila K. D. K. v Siseku veliko zborovanje, katerega se je udeležilo približno 40.000 oseb. Pribičevič zahteva popolno samoupravo za vse dežele, ki so spadale poprej pod Avstrijo. — V Sofiji je prišlo med pristaši Protegorova in Mihajlova do hudih spopadov, pri katerih je bilo 12 mrtvih in več ranjenih.

Nemčija. Politične stranke temeljito razpravljajo različne predloge o reformi državne oblike. Medtem, ko zahtevajo nacionalne stranke centralizacijo, razpust vlad zveznih dežel, se potegujejo socijalni demokratje za čimvečjo samoupravo posameznih držav. — Zvezna vlada je po svojih poslanikih oddala vladam, ki so v Ženevi izjavile, da so pripravljene za pogajanja o reformi Dawes-ovega načrta, tozadevne predloge. „Popola d'Italija“ piše, da Italija ne pusti črtati nobene točke. Postavi se na stališče, da mora za vojno odškodnino toliko dobiti, kolikor da ima za vojne dolgove plačati Ameriki in Angliji. Prva država, ki bi mogla popustiti od svojih zahtev je Francija, ki si je zasigurala 52 odstotkov vseh vojnih odškodnin.

DOMAČE NOVICE

Celovec. (Povišanje.) Dr. Mirošević-Sorgo, konzul kraljevine SHS. v Celovcu, je bil imenovan za generalnega konzula. Čestitamo!

Pritožba naslednikov Ferdinanda Helldorfa zavoljo pašnih pravic Apačanov na Malem Obirju je bila te dni pri upravnem sodišču na Dunaju zavržena in velja rešitev, kakor jo je izdal najvišji agrarni senat.

Celovec. (Boj.) Ne krvav boj, ampak boj s papirjem in črnolom je med „Kärntner Tagblatt“ in „Bauernzeitung“. Nedavno je glasilo Landbunda grdo napadlo tiste učitelje, ki jim vera ni prazna fraza, ampak življenska potreba. Skrajni čas je že, da se skuša odpravljati žalostno dejstvo na Koroškem, da je učiteljstvo povsod tam, kjer se gre proti cerkvi in da imajo na propasti verskega življenja na deželi velik del krivde, ker kot edina svetna inteligenca v marsikaterem kraju najdejo mnogo posnemalcev, ki v svoji neizobraženosti mislijo, da je vse, kar na njih vidijo, nobel in fajn. Prej so bili skoro izključno vsi učitelji freihheitlich, sedaj pa je na Koroškem že okoli 200 učiteljev krščansko organiziranih. Upajmo, da bo to učiteljstvo proti nam že iz verskih ozirov bolj pravično, da bo upoštevalo pomen in pravico materinega jezika pri vzgoji in z nami ne bo postopalo kakor Mussolini na južnem Tirolskem z Nemci in freihheitlich učiteljstvo na Koroškem s Slovenci. Komu drugemu se imamo zahvaliti za „nemško misleče Slovence“, če ne nam nasprotnemu učiteljstvu, ravnotako kakor bodo na južnem Tirolskem fašistični učitelji tisti, ki bodo ustvarili italijansko misleče Nemce. Ali je to častno, to je drugo vprašanje, vsi kulturni narodi pravijo, da ne.

Hodiše. (Nesreča.) V sredo zjutraj 17. okt. se je zgodila žalostna in nepotrebna nesreča. Tovorni avto za les s priklopljenim vozom je vozil proti Hodišam. V Dvorcu je srečal šolarje, ki so šli v šolo. Na ovinku je priklopljeni voz potegnilo v stran in drog, ki je menda mohl iz voza, je tako nesrečno udaril dveletnega šolarja Albina Mišica da mu je zlomil nogo. Starši, svarite otroke pred letanjem za avtomobili in pred obežanjem na nje!

Pozor! Ponekod je lani hodil agent tvrde Schipper na Dunaju in ponujal perilo. Veliko ljudi je naročilo, vsi so dobili manjvredno blago in skoro vsi so imeli sitnosti. V okolici Celovca se je posrečilo, da je orožništvo vzelo stvar v roke in so se mogle naročbe razveljaviti. Na Dunaju so za obravnavanje številnih tožb morali določiti posebno sodišče. Spet se sliši, da hodijo podobni agenti okoli. Svarimo vse bralce pred agenti in priporočamo, da kupujejo svoje potrebšine le pi domačih trgovcih in sicer samo pri takih, ki nam niso nasprotni. Čemu bi nosili svoj težko pridelani denar ljudem, ki so nam samo tedaj sladki, kadar pridemo kupovat, sicer nas pa sovražijo in so povsod tam, kjer se dela proti nam.

Št. Vid v Podjuni. (Razno.) Zadnji čas se je sukal kmečki pogovor predvsem okrog prodaje krompirja in jabolk. Prvi krompir se je kupoval po 10 g kilogram, nakladna postaja Sinča vas, pozneje že po 13 in pol groša. Nankrat se je razneslo, da je Italija mejo zaprla in cena je padla takoj na 11 g in se dvignila pozneje zopet na 12 g. Baje je stalo v tem času 80 vagonov krompirja v Celovcu in na obmejnih postajah. Izvozniki so imeli pri izvozu precejšnje težkoče, ker je moral vsak vagon pregledati deželni poizkuševalni zavod glede na raka. Nazadnje se je kupoval samo še prebrani krompir. — Pri tem se je pripetila v Sinči vasi težka nesreča. Osel v Rikarji vasi je pripeljal s parom konjev krompir v Sinče vas k nakladanju. Konja sta se baje nečesa ustrašila, se splašila in spravila posestnika pod se. Natančnega o tej nesreči ni bilo mogoče izvedeti, govori pa se, da je bila p. d. Oslu zlomljena roka in noga. — Močno so se kupovala tudi jabolka. Moštnice za isto ceno kot krompir, namizna jabolka, prosta po 30 g in v zabojih po 40 g kilogram. S prodajo se ne mudi, zakaj veliko sadja pojde letos na Bavarsko. — Posestniki okrog Zablatniškega jezera se pritožujejo, da kislava trava na močvirnatih travnikih okrog jezera ne raste več. Rasti pričena posebna voč, ki je suha in za krmo neuporabna. Sploh pričena segati voda vedno višje in tam sploh nič več ne raste. To pa vsled tega, ker je pri Pirovcu jez, ki propuščja premalo vode, da se je manj odtaka nego dotaka. Velikega gospodarskega pomena bi bilo, če bi se jezero in močvirja okrog izsušila, ne pa da se dovoljuje ribnik, ki splošnosti le malo koristi. — Zelo pozdraviti je pri nas, takorekoč navado, da se kolje jeseni, ko kmetje po večini nimajo več svinjskega mesa, pitano govedo. Vsako nedeljo zakolje katerikoli posestnik kako pitano kravo in jo prodaja domačinom po primeroma zelo znižani ceni. Da se jih ne kolje preveč v enem

Glavno zastopstvo

Gospod X.: Prosim, prosim, ljuba boginja sreče, pridi vendar enkrat tudi k nam!

Gospa Fortuna: Obrnite se na poslovalnico razredne loterije J. Prokopp v Badnu, razpošiljalnica za zvezne dežele; tam imam svoje zastopstvo na zemlji. Takoj morete uporabiti naročilnico današnje prospektne priloge.

103

tednu, zato skrbi občina, ker bi trpel posestnik škodo, ako ne bi mogel prodati vsega mesa. Posebno prav pride to vasem, ki imajo žegnana.

Grebini. „Kärntner Tagblatt“ je poročal v številki 221., da se nemški duhovniki na južnem Tirolskem, skliučujoč se na naravno pravo in na cerkvene postave, upirajo, da bi izdali sveto stvar, in se trdno drže tega, da se mora krščanski nauk in vse dušno pastirstvo vršiti v materinskem jeziku. Vsa nemška duhovščina južne Tirolske je storila slovesno zaobljubo, da ne odstopi od tega stališča. Pri nas pa smo dobili novega kaplana, ki ne zna našega jezika, čeprav je grebinjska okolica, torej dve tretjini fare, vsa slovenska. Poleg tega so vsolani v grebinjsko šolo še otroci klosterske župnije. Ali bi si gosp. kaplan upal iti v misijone, ne da bi se prej naučil jezik domačinov? Gotovo ne. Čudno na Koroškem pa gredo pastirovat med Slovence nemški duhovniki, ne da bi se prej naučili jezik ljudstva, med katerim hočejo pastirovati. Tudi to je popolnoma proti naravnemu pravu in proti cerkvenim postavam. Tako smo zdaj slišali v cerkvi samo nemško pridigo. In v šoli se morajo učiti naši otroci veronauk nemški. Nemški duhovniki na južnem Tirolskem se trdno drže tega, da se mora veronauk poučevati v materinskem jeziku, nemški duhovniki pri nas pa slovenskih otrok nočejo poučevati v njihovem materinem jeziku. Tudi to je proti naravnemu pravu in proti cerkvenim postavam. To je nekatoliško. Je tudi proti pravicam starišev, ki so ogorčeni nad tem, da se morajo otroci učiti veronauk v tujem jeziku in ne v jeziku, v katerem starši s svojimi otroci doma govorijo in molijo. Kar na fašistih grajajo, to pri nas sami delajo. A to je krivica, ki se bo še maščevala. Sedaj imajo moč in so gluhi za vse naše tožbe. A mi zaupamo na moč pravice. Toda boli nas, da se nam še od te strani godi krivica.

MAGGI^{jeva} goveja juha

104

se povsod hvali!

Blato pri Trušnjah. Birno smo imeli na Blatu neko sredo zvečer. Delil jo je en gospodar, a ker je imel samo enega birmanca, je tisto lice prišlo strašno mnogokrat na vrsto. Tako se je zabijala nemška modrost v glave Kranjice. Kultura!?

Hodiše. (Blagoslavljanje novih zvonov.) Dolgo pričakovani veliki zvon je vendar le prišel. S tem se je izpolnila želja ljudi, da bi novi zvon bil kolikor mogoče podoben onemu, ki so ga v vojski vzeli. Z velikim zvonom sta voznika g. Resaj in g. Kompoš v Ribnici pripeljala še tri zvone za podružnice. Veliki zvon tehtal 1612 kg. Za nedeljo 21. oktobra so dekleta zelo okusno ovenčale cerkev. Bilo je nam tudi vreme ugodno. Blagoslovil je zvone preč. g. Andrej Truppe, prošt v Dobrli vasi, pomagala sta preč. gg. Malgaj iz Otoka in Stih iz Bilčovsa. V dobrem spominu gotovo ostane vsem množštevlnim poslušalcem lep govori preč. g. prošta o važni nalogi, ki jo zvon igra v člove-

škem življenju. Vsled skrbnih priprav je zvon popoldne ob 4. uri že pel. Čisti in jasni glas je vse razveselil tako, da je splošno mnenje, da poje lepše kakor stari. Denar za ta zvon je zbrala cela fara, zvon za Šmarjeto je kupil g. Janez Seger, za Št. Ano g. Oswald Resaj in za Šmiklavž društvo „Zvezda“ v spomin na petindvajsetletnico svojega obstoja. Glas zvonov nas bo trajno spominjal na blage darovalce. Bog poplačaj! Zvon za sv. Ano je blagoslovil posebej 28. okt. preč. g. župnik Malgaj pri podružnici cerkvi, da se je tako spolnila želja darovalca in cele Ribnice.

Hudikraj. (Razno.) Smrtno se je ponesrečil tesar Jamnig Janez, pd. Petnikov. V nedeljo 14. t. m. smo ga ob obilni udeležbi ljudstva položili k zadnjemu počitku. Rajni je bil vzgled pridnega, zavednega in vernega delavca. Pri zadnjih občinskih volitvah je bil izvoljen v Vovberski občinski odbor. Naj mu bode domač a slovenska zemlja lahka! — Težke čase imamo za preživeti gorski kmetje: pred dvema letoma nam je toča pobila vso žito. A še hujše nas je zadelo letos, pobila nam je toča vse, a kar je ostalo je nam pa zdaj v tem deževju segnilo. Pomoč, ki smo jo dobili, je tako malenkostna, da skoro ni vredno imena. Dežela in država ima denar za vse drugo, a za nas, ki smo najbolj potrebni, ga nima. V Velikovcu se zidajo palače za povzdigo kmetijstva, ki stanejo milijarde, ne vemo pa kakšne koristi bo imel naš kmet od njih. Mi se pač ne moremo ravnati po tistih navodilih, ki jih ima Pavlik. Saj se vidi, kaj je Pavlik prigospodaril pri Karbonu. Od tujca, ki ni vaje nnaših razmer in ki ne pozna naše zemlje, ne moremo zahtevati, da bi gospodaril boljše.

Celovec. Ravnatelj in soodgovorna upravnika celovške banke (Klagenfurter Bank) so sedeli na zatožni klopi radi zanemarjene krive ter ravnatelj Lorenz tudi radi poneverjenja. Novembra leta 1921 so ustanovili Emil Michner, brat deželnega poslanca Michnerja, Gustav Lorenz, dr. Evgen Ullmann in Ferdinand Steinhard bančno delniško družbo „Celovška banka“, ki je imela zaslonbo v Dunajski banki. Že leta 1923 in 1924 je ravnatelj Lorenz špekuliral z bančnim denarjem na borzi in je zašpekuliral. Leta 1924 je „Dunajska banka“ krhnila in „Celovška banka“ je bila brez zaslonbe. Že leta 1925 je bila banka pasivna. Poravnava pa je prijavila še le 13. januarja 1926 in ukinila promet. Dne 13. januarja 1927 je bil razpisan konkurz, ko je imela banka že 156.389 šilingov dolga in samo 13.904 šilingov aktiv. Dognalo se je, da je Lorenz bančni denar nalagal in dvigal na dekliško ime svoje matere in na dekliško ime svoje žene. Sodni zbor je obsodil Lorenza na 6 mesecev strogega zapor z enkratnim mesečnim trdim ležiščem, Michner in Steinharda pa na 3 mesece ozir. 6 tednov pogojnega zapor.

DRUŠTVENI VESTNIK

Šmihel nad Pliberkom. (Igra.) K. sl. izobraževalno društvo za Šmihel in okolico uprizori v nedeljo dne 4. novembra t. l. igri „Za križ in svobodo“, igrokaz v petih dejanjih, in „Kateri bó?“, prizor iz domačega življenja. Igra se vrši v Šercerjevi dvorani ob 3. uri popoldan.

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja deželnega kulturnega sveta dne 31. avgusta 1928.

(Nadaljevanje.)

Čebeloreja.

G a g g l: Novi travniki čebelar ne dajejo več dosti paše; podpiranje čebeloreje torej ne pomaga nič, ako ni rastlin, na katerih čebela kaj dobi. Potem čebelarstva zveza ne dela, kakor bi bilo treba: predsedništvo potuje na Dunaj in Berlin in zahteva od kulturnega sveta, da se mu voznja plačuje. Naj bi se sejalo več ajde in sadilo cvetočega grmovja. Ob 30 panjih lahko mala družina živi, kmet ostane v prostih urah pri čebelnjaku, mesto da hodi v gostilno. Treba bi bilo tudi vrniti se k starim kmečkim panjem. — Dr. S c h e u c h: Za prirejevanje tečajev se mora čebelarstva zvezi vendar kaj dati, ali tista potovanja v Berlin naj si plačajo sami. Treba bi bilo tudi, braniti se zoper kužne bolezni pri naših čebelah: vsled teh bolezni se naših rojev ne more prodati več.

